

نقش زنان در زمینه سازی ظهور

استاد راهنما: زهرا باغبانان

نویسندگان: زهرا علیخانی، مرضیه کرمی

مدرسه علمیه تخصصی فاطمه الزهرا خوراسگان اصفهان

چکیده

ظهور منجی عالم بشریت یک اعتقاد مهم در تمام ادیان است که از اهمیت ویژه ای برخوردار است. تمام انسان ها چه مرد و چه زن نسبت به امام زمان خود وظایفی دارند و هرکس باید در هر جایگاهی که قرار دارد وظیفه خود را بشناسد و در ایجاد زمینه سازی برای ظهور قدمی بردارد. نقش زنان در زمینه سازی ظهور به علت جایگاه ویژه آنان در خانواده نقش بس بدیلی است. زنان اولین کسانی هستند که افتخار تربیت نسل بشر را به عهده گرفته اند و دامنشان کانون شکل گیری تمام فضیلت ها می باشد. زنان می توانند با تربیت نسل صالح و مهدوی نقش بسیاری در زمینه سازی ظهور ایفا کنند. بر این اساس در این نوشتار به جایگاه مادر در زمینه سازی ظهور و گام هایی که مادران باید بردارند تا توفیق تربیت نسل منتظر به آن ها داده شود و مولفه های تربیت نسل مهدوی و سه نوع تربیت دینی و اخلاقی و اجتماعی که مادران باید در پرورش نسل منتظر به آن توجه کنند پرداخته شده است.

کلیدواژه: تربیت، ظهور، انتظار

مقدمه

در طول تاریخ اسلام یکی از نقش های بی بدیل زنان دفاع از ولایت و تلاش برای حفظ ارزش های الهی بوده است. در زمانیه عصر غیبت که دوره پنهان زیستی امام زمان است معتقدان به مهدویت دارای رسالت های عظیمی هستند که با تلاش فروان و اجرای آن می توانند زمینه ساز ظهور آن حضرت باشند. زنان که نیمی از جامعه و مربیان و تربیت کنندگان افراد جامعه هستند باید در راستای همان رسالتی که خالق یکتا برای آن ها قرارداده است که همان مادری و تربیت انسان است قدم بردارند در این میان نقش زنان پررنگ تر و تاثیر گذار تر است زیرا آن ها علاوه بر آن که نسبت به خود مسئولیت دارند و باید خود را ساخته و از رزائل اخلاقی دور کند تا بتوانند منتظر واقعی ولی عصر (عج) باشند علاوه بر این آن ها مسئولیت دگر سازی نیز دارند که مسئول تربیت بشر اند این بانوان جامعه هستند که سربازان آینده امام زمان را تربیت می کنند و از این جهت زنان منتظر نقش عظیم و بزرگی را در زمینه سازی ظهور ایفا می کنند.

همان طور که بیان کردیم ظهور منجی عالم بشریت از اهمیت ویژه ای برخوردار است و از طرفی آشنا نبودن جامعه شیعه با وظایف اش در دوران غیبت باعث می شود امر ظهور به تاخیر بیفتد. در زمینه آشنایی با وظایف منتظران و زمینه سازی ظهور آثار زیادی منتشر شده اند که از جمله کتاب های عالی در این زمینه کتاب روشن تر از خورشید (وظایف امت حضرت مهدی در دوران غیبت) نوشته آقای احمد رضا مرتضوی که در ۱۰ فصل نوشته شده است که به مباحثی همچون ویژگی های مردم در دوران آخر الزمان و وظایف امت امام عصر در زمان غیبت و وقایع پس از ظهور و غربال و امتحانات دشوار در زمان غیبت اشاره شده است که کتاب عالی و جامعی در زمینه آشنایی با زمینه سازی و امر ظهور است. هر چند در زمینه سازی ظهور و وظایف منتظران کتاب های زیادی نوشته شده است ولی در زمینه نقش ویژه ای که زنان می توانند با تربیت نسلی صالح و منتظر در بستر سازی قیام امام عصر داشته باشند اشاره ای نشده است.

مفاهیم

تربیت: پرورش در جهت رشد و کمال.

از آن به مناسبت در بابهای صلات حج و تجارت و نکاح و صید و ذباحت و لقطه سخن گفته شده است.

تربیت انسان: بعثت پیامبران و نزول کتاب های آسمانی و تشریع شرایع و تکالیف همه در راستای تربیت انسان و هدایت او به صراط مستقیم عبودیت و نیل به هدف والای خلقت یعنی معرفت خداوند متعال و تخلق به فضائل انسانی و دوری جستن از رذائل و خوی حیوانی است. چنان که آیات و روایات متعددی بر این حقیقت تاکید دارند و اصولاً فلسفه تشکیل حکومت دینی و نصب کارگزاران شایسته و صالح در راس امور تشریع فرائضی همچون امر به معروف و نهی از منکر و اهتمام دین به تعلیم و تعلم همان تربیت انسان به تربیت الهی و نیل او به قله بلند معرفت و عبودیت است.

تربیت فرزند: از وظایف مهم ولی کودک نسبت به وی اهتمام به تربیت او است. مضمون بسیاری از روایات چنین است: بگذارید کودک تا شش یا هفت سالگی بازی کند و سپس به تعلیم و تربیت او همت گمارده خواندن و نوشتن و قرآن و نماز و حلال و حرام معارف دینی را به او بیاموزید و چون به سن نه سالگی رسید اهتمام و تاکید بیشتری به ویژه در امر نماز داشته باشید. همچنین فرزندان را با احادیث و سخنان ما آشنا سازید قبل از آن که مرجئه (فرقه ای منحرف از خط امامت) از شما پیشی گرفته و آن را گمراه کند. (هاشمی شاهرودی، ۱۴۲۶ ه.ق، ج ۲، ص ۴۳۸)

ظهور: ظهور در لغت به معنای آشکار شدن و نمایان شدن است (عمید، ۱۳۸۹، ص ۳۴۵) منظور از کلمه ظهور در مهدویت ظاهر شدن حضرت مهدی (عج) از پنهان زیستن طولانی برای قیام و برپایی حکومت عدل جهانی است (سلیمان، ۱۳۸۳، ص ۲۶۷). قیام حضرت مهدی (عج) آخرین حلقه مبارزه حق و باطل است که از آغاز جهان برپا بوده است و مهدی موعود (عج) تحقق بخش اهداف و نتیجه همه انبیا و اولیا و مبارزان راه حق است. قیام مهدی موعود (عج) برای حمایت از مظلومانی است که نیازمند حمایت هستند. این قیام در اصطلاح مهدویت به ظهور تعبیر می شود. این ظهور تحقق بخش وعده ای است که خداوند متعال در کتب آسمانی به صالحان و پرهیزگاران داده است و ظهور حضرت مهدی (عج) منت بزرگی بر مستضعفان زمین و وسیله ای برای جانشینی آن ها و مقدمه ای برای وراثت خلافت الهی در روی زمین است. (نظری منفرد، ۱۳۸۹، ص ۳۲۳)

خداوند متعال تربیت کننده بشر است و این نقش بزرگ خود را که همان مربی و رب بودن می باشد را به زن هدیه داده است. بررسی ها و تحقیقات علمی نشان می دهد که در تربیت فرزندان مادران نسبت به پدران نقش مهم تری دارند. این اهمیت به این دلیل است که کودک بخش اعظم دوران فرم پذیری و ادب را در دامن مادر و یا در کنار او گذرانده و از او تاثیر می پذیرد. مادر نه تنها در شئون خانواده بلکه در زمینه های حیات اجتماعی نقش دارد. هر جا بحث از سازندگی باشد بخشی از آن متوجه مادر می شود. اهمیت نقش مادر به اندازه ای است که می توان گفت: فساد زن موجب فساد جامعه و اصلاح او موجب اصلاح اجتماع است. (میرزایی، پاییز و زمستان، ۱۴۰۰، ص ۷۰) جایگاه مادر در دین مقدس اسلام آن قدر زیاد است که بنیان گذار انقلاب امام خمینی رحمه الله در عظمت و جایگاه مادر می فرمایند:

شما خانم ها شرف مادری دارید که در این شرف از مرد ها جلو هستید و مسئولیت تربیت بچه در دامن خود دارید. اول مدرسه ای که بچه دارد دامن مادر است. مادر خوب بچه خوب تربیت می کند و اگر خدای ناخواسته مادر منحرف باشد بچه از همان ابتدا در دامن مادر منحرف بیرون می آید. حرف مادر و خلق مادر و رفتار مادر در بچه ها اثر دارد. این دامن اگر یک دامن طاهرو پاکیزه باشد بچه از همان ابتدا که دارد رشد می کند با آن اخلاق صحیح و با آن تهذیب نفس و با آن عمل خوب رشد می کند. بچه وقتی در دامن مادرش هست می بیند مادر اخلاق خوش دارد و اعمال صحیح دارد و گفتار خوش دارد این بچه از همان جا اعمالش و گفتارش به تقلید از مادر که از همه تقلید ها بالاتر است و به تزریق از مادر که از همه ازریق ها موثر تر است تربیت می شود. همان طوری که اگر یک بچه خوب تربیت کنید ممکن است که سعادت یک ملت را همان یک بچه تامین کند و اگر خدای ناخواسته بچه بد در دامن شما بزرگ شود ممکن است که یک فساد در جامعه پیدا شود و این فرد ممکن است بعد ها یک جامعه را به فساد بکشد. خیال نکنید یک آدم است گاهی یک آدم یک مملکت را خراب می کند (واحد پژوهشی بیان معنوی، ۱۳۷۹، ص ۵۶) بنابراین زنان و مادران منتظر باید بدانند یکی از وظایفی که از طرف خداوند متعال بر عهده آنان گذاشته شده تربیت نسل صالح است. و باید با تلاش فروان و توکل بر خداوند در مسیر انتظار برای تربیت نسل مهدوی و پای رکاب امام عصر (عج) قدم بگذارند.

منظور از تربیت مهدوی تربیت نسلی است که آماده و مهیا باشد. به بیان دیگر تربیت یک نسل مهدی باور و مهدی یاور یعنی نسلی که از نظر علمی و عملی و جسمی رشد و آمادگی لازم را برای ظهور حضرت حجت داشته باشند. نسلی که احترام و عشق به امام زمان در وجودش نهاده و تبدیل به باور شده باشد اگر ما موفق به تربیت چنین نسلی شویم می گوییم تربیت ما یک تربیت مهدوی بوده است.

نقش زنان در زمینه سازی ظهور در قبل و ابتدای تولد فرزندان

گام های را که زنان باید بردارند تا توفیق تربیت نسل منتظر را پیدا کنند و نقش خود را در زمینه سازی ظهور ایفا کنند:

۱- انتخاب همسر شایسته

براساس آموزه های تربیتی دین اسلام پدر از ارکان مهم تربیت نسل منتظر می باشد زنانی که علاقه مند به تربیت نسل مهدوی هستند باید در انتخاب همسر به این موضوع توجه کافی داشته باشند و فردی را انتخاب کنند که ولایت مدار و عشق و محبت به امام زمان در وجود او نهاده شده باشد. و از طرفی دیگر نقش مهم و عظیمی که پدر ایفا می کند در تهیه روزی حلال است که در تربیت فرزندان اثر می گذارد چه بسا به لقمه حرام کوچک می تواند سرنوشت یک انسان را به فساد و تباهی بکشد. آیه ۵۱ سوره مومنون می فرماید: «كلوا من طيبات و عملوا صالحا» غذای حلال و طیب باعث عمل صالح می شود لقمه حلال در سرنوشت و آینده بچه ها اثر می گذارد و از این رو زنان منتظر اگر خواهان تربیت فرزندانی هستند که پرچم دار و حکومت جهانی امام عصر و پای رکاب ایشان باشند و از ابتدا باید در انتخاب همسر دقت کافی را داشته باشند. در این باره امامان و ائمه معصومین معیار های برای انتخاب همسر را برایمان بیان کرده اند که می توانیم به آن دستورات ارزشمند که راهگشا و راهنما است مراجعه کنیم.

۲- توجه به آموزه های دینی هنگام انعقاد نطفه

زندگی یک انسان از لحظه لقاح آغاز می شود و این دوره نه ماهه در حیات آدم بسیار مهم و تعیین کننده است و هرگونه کوتاهی از جانب والدین به خصوص مادر عواقبی غیر قابل جبران دارد براساس آموزه های دینی یکی از مراحل که می تواند در کامل شدن شخصیت دینی فرزندان اثر بالایی بگذارد مرحله انعقاد نطفه است و به خاطر مهم بودن این مسئله از امامان معصوم ما روایت های زیادی در این باره وجود دارد از جمله زمان و مکان انعقاد نطفه و توجه به یاد خدا و مستحبات و مکروهات که والدین از جمله پدر و مادر باید قبل از عمل زناشویی و انعقاد نطفه به دستورات و آموزه های دینی رجوع کرده و آن ها را بررسی کرده و در زمان انعقاد نطفه رعایت کنند.

۳- رعایت های دوران بارداری

یکی از مراحل که در تربیت انسان مهدی باور و مهدی یاور دارای اهمیت فوق العاده ای می باشد دوران بارداری مادر است. مادر نه ماه جنین را در رحم خود حمل می کند و بعد از به دنیا آمدن فرزند بیشتر

۵- تربیت مهدوی در سه حوزه

تربیت اخلاقی

توجه به اخلاق از اهمیت ویژه ای در دین مقدس اسلام برخوردار است. بنابراین نسل منتظر باید بداند که در سایه تقوای الهی و اخلاق حسنه می تواند به امام زمان خود نزدیک شود و زمینه ساز ظهور ایشان باشند. پیروی از هوای نفس و دوری از اخلاقیات باعث می شود انسان از صف منتظران خارج شود از این رو باید تلاش کند درون خود را از بدی ها و زشتی ها پاک کرده و بهترین اخلاقیات الهی را جایگزین کند و سعی خود را بر این بگذارد که خوبی ها را در وجود خود نهادینه کند. نقش مادر در تربیت اخلاقی به خوبی روشن است. مادر نمونه الگوی اخلاقی و رفتاری برای فرزند است مادری که خودش را از کینه و حسادت و دیگر رزائل اخلاقی دور نکند فرزند هم بر طبق خلق و عمل مادر عمل می کند و پست و منحرف تربیت خواهد شد. فرزند مانند دوربین عکاسی تمام رفتار های والدین خود را زیر نظر دارد و از آن ها عکس برداری می کند و آن ها را در ذهن خود ذخیره کرده و در صحنه عمل آن ها را اجرا می کند بنابراین مادر منتظر برای تربیت اخلاقی فرزندان خود ابتدا باید خود را در ظاهر و باطن اصلاح کند.

تربیت دینی

با توجه به نقش فروان حضور دین در زندگی انسان ها از دیگر وظایف مادر منتظر توجه به تقویت ارزش های دینی در تربیت فرزندان خود می باشد. دین از فطرت خدادای بشر سرچشمه گرفته است. از این رو برنامه های دینی به طور کامل با عقل و عقلانیتی منطبق است که از نهاد بشر برمی خیزد. تربیت دینی بر واقع بینی مبتنی است نه پندار و توهم چنان چه وقتی نوزاد گرسنه می شود شیر می خواهد نه تصور شیر اسلام نیز انسان را از پیروی از هوا و هوس و خرافه پرستی که توهمی بیش نیست نهی می کند و به آن چه حق است و صلاح فرد و جامعه در آن است فرمان می دهد (احسانی، ۱۳۸۹، ص ۵۸) بنابراین اگر فرد منتظر اعتقادات و بینش هایش صحیح شد این اعتقاد در تمام ابعاد زندگی فردی و اجتماعی نسل منتظر بروز می یابد چرا که نسل بدون دین و با اعتقادات سست و بی ارزش هرگز نمی تواند در آینده پرچم دار و در رکاب امام زمانش باشد. حضرت علی (ع) فرمودند: دین انسان را از گناه باز می دارد. (مجلسی، ۱۴۰۳ هـ.ق، ج ۴۳، ص ۸۱) و نیز حضرت در روایت دیگری نیز فرمودند: دین روشنایی است. (خوانساری، ۱۳۶۶، ج ۱، ص ۵۷)

تربیت اجتماعی

انسان فطرتاً به شکلی آفریده شده است که اموراتش را در جمع و با همکاری و همیاری هم نوعانش می گذراند . انزوا و قطع ارتباط با جامعه به طور کلی با طبیعت بشر که موجودی اجتماعی است سازگاری ندارد. تربیت اجتماعی به این معنا است که نسل منتظر برای حضوری فعال و مهدوی در اجتماع تربیت شوند و به مسئولیت ها و وظایف اجتماعی خود آشنا و عامل گردند و از گوشه گیری کناره گیری و بی اعتنایی به امور اجتماعی دوری کند.

نتیجه گیری

از مجموع یافته های این پژوهش چنین بر می آید که کانون خانواده بستری برای رشد و تعالی فرزندان خواهد بود و زن محور اساسی خانه است زیرا او دارای دو نقش اصلی و مهم به نام مادری و همسری است و اگر زن خانه مومن و دارای سلامت اعتقادی و اخلاقی که اسلام به آن اشاره کرده باشد باعث می شود فرزندان صالح و منتظر تربیت کرده که ایمان در جان آن ها نهاده شده همان طور که معمار کبیر انقلاب امام خمینی رحمه الله فرمودند: از دامن زن مرد به معراج رود یعنی اگر زن (مادر) اخلاق نیکو داشته فرزند را درست تربیت کند عاقبت فرزند بهشت و خوشبختی است. بنابراین در زمان غیبت امام عصر شیعیان در هرجایگاهی که قرار دارند باید وظایف خود را بشناسند و تلاش خود را به کار ببرند این وظایف را به سکوی عمل نشانده و بتوانند زمینه ساز ظهور امامی باشند که جهان سال ها انتظار آمدن او را می کشد در این میان زنان جامعه باید توجه کنند که انسان ها در دستان آن ها تربیت شده و وارد جامعه می شوند و اگر زنی خواهان تربیت نسلی منتظر است ابتدا باید گام هایی را طی کند تا خداوند توفیق تربیت یک نسل مهدی پرور را به او بدهد. همان طور که اشاره شد اولین و مهم ترین گام انتخاب همسر شایسته است که دارای اهمیت فوق العاده ای می باشد.

پدر یکی از ارکام مهم خانواده است و اگر زنی خواهان تربیت نسلی مهدوی است باید از ابتدا در انتخاب همسر دقت کند و کسی را برگزیند که خود نیز عشق و علاقه به امام زمان در وجودش نهاده و دارای معیار های دینی باشد. از دیگر گام های تربیت نسلی مهدوی مراقبه و مبارزه با هوای نفس و انجام واجبات و ترک محرمات در دوران بارداری و شیردهی توسط مادر است. مادر منتظر باید بداند تمام حالات و خطورات و رفتار های او به فرزندش منتقل خواهد شد پس اهتمام خود را بر انجام واجبات و ترک محرمات بیشتر کند و بعد از به دنیا آمدن فرزند مادر منتظر باید به تربیت دینی و اخلاقی و اجتماعی فرزند خود دقت کافی کند.

تربیت دینی یعنی او را بر اساس ارزش ها و اعتقادات پرورش داده و تربیت اخلاقی نیز به این معنا می باشد که فرزند خود را براساس معیار های اخلاقی و تربیت اجتماعی یعنی او را به گونه ای پروراند که برای حضوری فعال و مهدوی در اجتماع و به وظایف و مسئولیت های اجتماعی خود آگاه باشد تربیت کنیم. بر این اساس مادران در زمینه سازی ظهور حضرت ولی عصر (عج) نقش مهمی دارند زیرا این مادران هستند که مرییان سربازان آینده قیام امام زمان (عج) می باشند و در درجه اول سلامت معنوی و

اعتقادی و اخلاقی مادر با فرزند خویش که بیشترین تاثیر گذاری را با او دارد باعث می شود فرزند در مسیر دین و حقیقت رشد کرده و در آینده بتواند پای رکاب امام خود حاضر باشد.

فهرست منابع:

* قران کریم

۱. آیتی، اصغر، فرودگاه فرشتگان ۱، اصفهان: مهرستان قیسات، چاپ هشتم، ۱۳۹۸
۲. احسانی، محمد، نقش مادران در تربیت دینی فرزندان، تهران: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۹
۳. حرّ عاملی، محمد بن الحسن، وسائل الشیعه، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، ج ۱۰، ۱۳۷۰
۴. خوانساری، جمال، شرح غرر الحکم و درر الکلم، تهران: دانشگاه تهران، ج ۱، ۱۳۶۶
۵. سلیمان، خدامراد، فرهنگ نامه مهدویت، تهران: ناشر بنیاد فرهنگی، ۱۳۸۳
۶. عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، تهران، فرهنگ، ۱۳۸۹
۷. قاسم نژاد، زهرا و صغری لک زایی، «امام رضا و تربیت نسل منتظر»، نام نشریه، سال دهم، شماره ۳۳، پاییز و زمستان ۱۳۸۹
۸. قاسمی، محمد علی، دوران طلایی تربیت، قم: نورالزهر، ۱۳۹۵
۹. کیانی، علی اصغر، تربیت نسل منتظر، قم: ارجمند چاپ اول، ۱۳۸۸
۱۰. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار، قم: مؤسسه الوفاء، ج ۴۴، ۱۴۰۳ هـ ق
۱۱. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۱، قم: موسسه علمی فرهنگی دارالحديث، ۱۳۸۶
۱۲. معین الاسلام، ۱۴۰۰، قابل دسترسی در:

<https://farsi.khamenei.ir/others-note?id=۴۹۸۳۷>

۱۳. میرزایی، صدیقه، «زن خانواده تربیت نسل منتظر، پژوهش های اسلامی جنسیت و خانواده»، سال چهارم پاییز و زمستان ۱۴۰۰

۱۴. نوری، حسین بن محمدتقی، مستدرک الوسائل، قم: موسسه آل البیت(ع)، ج ۱۵، ۱۳۶۸

نظری منفرد، علی، تاریخ اسلام امام مهدی از تولد تا رجعت، قم: جلوه کمال، ۱۳۸۹

۱۵. واحد پژوهشی بیان معنوی، شکوه و قدرت زن در کلام امام و رهبری، قم: بیان معنوی، ۱۳۷۹

۱۶. هاشمی شاهرودی، محمود، فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیه السلام، قم: موسسه دائره المعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت علیه السلام مرکز پژوهش های فارسی الغدير، ۱۴۲۶ ه

ق